

821.133.1-312.4
Б 98

ектив цього року.

THE SUNDAY TIMES

Літак без

НЕІ

МІШЕЛЬ БЮССІ

**СВІТОВИЙ
БЕСТСЕЛЕР**

**ПРОДАНО
1 000 000
примірників**

 Vivat
PUBLISHING

ПРЕМІЯ «МЕЗОН ДЕ ЛЯ ПРЕСС»

4

2 жовтня 1998 р., 9:02

Марк спостерігав за Маріам, що стояла за стійкою бару. Перед тим як прийняти чергове замовлення, власниця кав'ярні поклати пакуночок, що його їй передала Емілі, до каси й так поглянула на хлопця, що тому все стало зрозуміло. Вона ні за що не віддасть подарунок раніше умовленого часу. Жіноча солідарність. У відчаї він потупив очі. Його погляд наткнувся на блідо-зелений зошит Кредюля Гран-Дюка. Емілі знала, що робить. Він мав чекати тут цілу годину – цілу годину до початку першої пари, нудного семінару з європейського конституційного права, який вів молодий викладач, що добру половину заняття відповідав на повідомлення на своєму мобільнику.

Емілі загнала його в пастку. Він мав убити цілу годину.

У барі «Ленін» о цій порі було не проштовхнутися. Якийсь тип запитав Марка, чи може він забрати стілець від його столика, хлопець неухважно кивнув. Червоно-білий годинник з емблемою «Мартіні» показував 9:03.

У Марка не було вибору, але він вагався, чи варто розгортати зошит. Його рука обережно лягла на лакований картон обкладинки. Він почекав, знову підвів очі. Здавалося, чорні стрілки годинника «Мартіні» просто прилипли до циферблата.

9:04.

Марк зітхнув.

Він досі не допив каву, та й не стане – зрештою, він ніколи не любив каву. Літній викладач стояв біля стійки, нависаючи над своєю філіжанкою та газетою «Ле Парізьєн», заздрісно позираючи на столик, за яким хлопець сидів сам. Марк із задоволенням поступився б йому місцем: цієї секунди в нього було єдине бажання – встати, вибігти надвір, наздогнати Емілі, жбурнути цей клятий щоденник до смітника.

Він виглянув у вікно, немов шукаючи в натовпі знайому постать Емілі, ніби за одним лише його бажанням уся ця купа людей зупиниться, розійдеться, утворюючи живий коридор між ним і нею. Його очі затьмарилися, а пульс пришвидшився. Хлопець відчув, як переживання стисло його шию. Перші симптоми легко було впізнати: тахікардія, утруднення дихання... Він обережно відвів погляд від університетської площі. Відразу стало краще.

Маркові пальці знову торкнулися обкладинки блідо-зеленого зошита.

Емілі знову виграє, як завжди. Йому теж доведеться зустрітися зі своїм минулим.

Марк глибоко вдихнув і розгорнув зошит. Почерк Гран-Дюка був тісним, аж занадто рівним, трохи нервовим. Надзвичайно розбірливим.

Марк схилився над зошитом. Він пірнув у синю глибочінь літер, слів, рядків – так, як пірнають в океан сумнівів.

Щоденник Кредюля Гран-Дюка

Усе почалося з катастрофи. Я вважаю, що ніхто – або майже ніхто – до 23 грудня 1980 року ніколи чув про гору

Террибль. Я був першим у цьому списку. Гора Террибль – це одна з невисоких вершин масиву Юра, що на межі Швейцарії та Франції, посередині департаменту Ду; вона трохи віддалена від цивілізації, із французького боку найближчим населеним пунктом до неї є Монбельяр, зі швейцарського – Поррантрюї. На цій горі, коротше кажучи, хіба що коровам пастися. Сама вона не дуже висока – якщо бути точним, 804 метри, – проте сходити на неї дуже важко, особливо взимку, коли вона вся вкрита снігом. Гора Террибль більш відома деяким історикам через те, що під час революції вона була суміжною франко-швейцарською територією. Відтоді про неї всі забули, за винятком хіба що сотні місцевих жителів, а саму гору тепер зазвичай називають «гора Террі»... Звісно, коли в ніч із 22 на 23 грудня на південно-західному схилі, з французького боку, на цій горі розбився «Аеробус 5403» рейсом Стамбул–Париж, журналістам більше до вподоби була її повна назва, Террибль, аніж Террі. Аякже. Поставте себе на їхнє місце: «Трагедія на горі Террибль»¹ у заголовках звучить набагато вагомніше!

Люди, можливо, досі згадують про неї. А може, ні. Катастрофи стаються повсякчас, до того ж усі вони дуже схожі між собою. За кілька місяців до того поблизу Тенеріфе, що на Канарських островах, розбився «Боїнг 747». Сто сорок шість загиблих. Майже через рік після аварії на горі Террибль, 1 грудня 1981 року, літак «Дуглас DC-9» рейсом Любляна–Аяччо впав на горі Сан-П'єтро: загинуло сто вісімдесят людей... Єдина аварія за всю історію авіації на Корсиці. Згодом усі забули про трагедію на Сан-П'єтро. Хіба що корсиканці досі згадують про неї. Сьогодні всі пам'ятають

¹ Террибль (від фр. *terrible*) – жахливий, страшний, моторошний. Заголовок статті, таким чином, обіграє пряме значення власної назви гори. (Прим. перекл.)

про літак, що розбився на горі Сент-Оділь, і пам'ятатимуть доти, допоки не станеться нова катастрофа.

Проте це нікому не завадило тоді, 1981 року, говорити про чорну серію авіакатастроф!

Маячня! Подивіться на статистику! Повірте, я багато годин провів на сайтах, присвячених аваріям літаків, приміром на 1001crash.com. Подивіться, серйозно. Ви побачите, з якою вражаючою точністю там наводяться дані, починаючи від кількості загиблих і закінчуючи безліччю деталей про останні секунди перед аварією... Це може здатися неможливим, але за сорок років налічується понад півтори тисячі авіакатастроф і понад двадцять п'ять тисяч жертв... Якщо підрахувати, то отримуємо майже сорок розбитих повітряних суден щорік, майже щотижня падав літак у якомусь куточку земної кулі, причому не лише в Китаї або посеред Сибіру...

Тож не дивно, що про аварію літака на горі Террибль якогось 1980 року всі дуже швидко забули! Сто шістдесят вісім жертв... Пил... Зоряний пил.

Мені також, чесно кажучи, тоді було начхати на цю катастрофу на горі Террибль. Може, того ранку я щось і чув, проте навряд чи запам'ятав. На той момент я перебував у засідці поблизу міста Андай, розслідував випадок розтрати коштів із казино, причому одна з ниточок у цій справі точно виводила до баскських терористів... Було досить цікаво, мушу визнати. Тоді я радше брався за небезпечні справи. Приватним детективом я працював менше ніж п'ять років, а до того протягом майже двадцяти років мені довелося бути найманцем у різних справах у багатьох куточках світу. Мені скоро мало виповнитися п'ятдесят. Ставало дедалі складніше виконувати роботу: заважали гладкі стегна й покручений хребет; за тиждень перебування в засідці я набирав

кілька кілограмів, після чого в кращому разі витрачав цілий місяць, аби їх зігнати... Загалом робота приватного детектива, навіть з урахуванням деяких недоліків, мене абсолютно влаштовувала.

Гадаю, я почув звістку про катастрофу, як і всі інші, вранці по радіо, тоді я був у засідці на паркінгу перед андайським казино й навряд чи звернув на те увагу – хто ж знав, що за кілька місяців ця аварія стане єдиним сенсом мого подальшого життя? Яка іронія! Якби ж я тільки знав...

«Аеробус 5403» рейсом Стамбул–Париж розбився на горі Террибль 23 грудня вночі, за двадцять три хвилини до першої ночі, якщо бути точним. Ніхто ніколи не знав насправді, що тоді сталося. Зима доти була досить м'якою, проте того дня зранку почався сильний сніговій. Уночі розігралася справжня снігова буря. Власне, гора Террибль дещо подібна до сходинки між швейцарською і французькою частинами гірського масиву Юра. Пілот, певне, просто «спіткнувся» на цій сходинці. Так говорили тоді – було дуже просто скинути всю провину на цього бідолашу пілота, що, як і пасажирів, згорів у літаку. А що ж чорні скриньки, питаєте ви. Із записів мало що вдалося зрозуміти, за винятком того, що літак летів дуже низько, а пілот кінець кінцем утратив керування...

Асоціація жертв авіакатастроф і родина льотчика намагалися дізнатися більше про причини трагічної події, але марно. Тож урешті-решт звинуватили пілота, сніг, хуртовину, гору, прикрий збіг, сумнозвісний закон Мерфі, фатальну помилку... Звісно, був судовий процес. Сім'ї жертв хотіли зрозуміти причини аварії, але ніхто тим не переймався. Тож нічим особливим той суд не запам'ятався.

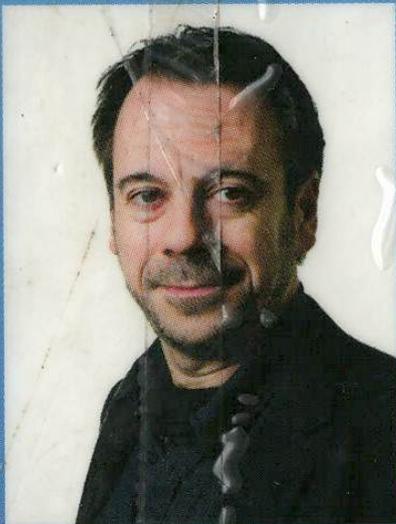
Літак розбився за двадцять три хвилини перша ночі... Це визначили експерти, які все вираховували, відтворивши картину катастрофи. Інакше встановити деталі було неможливо:

жодних свідків трагедії не було, а від пасажирів не лишилося ані сліду, навіть розбитого годинника, за яким можна було б визначити час аварії. Напередодні Різдва екологи боролися за кожен ялиночку з масиву Юра, однак за кілька секунд фатального падіння «Аеробус» викорчував більше дерев, ніж їх могло б піти на ціле століття новорічних свят. Ті, що не були вирвані з корінням, згоріли, попри сильний снігопад. Літак прорив у лісі ціле шосе завдовжки в декілька сотень метрів, перш ніж нарешті застигнути, скинувши швидкість до нуля. Він вибухнув за кілька секунд, а потім горів цілу ніч.

Перші рятувальні бригади прибули до решток літака, що напали, лише за годину. Про катастрофу дізналися надто пізно – у радіусі п'яти кілометрів не було жодної живої душі. Мешканці долини зрозуміли, що сталося щось надзвичайне, тільки коли побачили пожежу.

Через сніг затримувався виліт рятувальних гелікоптерів – вони нерухомо стояли на лєтовищі, тоді як перші пожежні бригади намагалися видертися на гору, аби пішки дістатися до випаленої траншеї. Рано-вранці буря нарешті вщухла, і впродовж кількох годин гора Террибль перетворилася на центр світу. Після того, якщо не помиляюсь, розпочали навіть цілий судовий процес або принаймні провели розслідування, щоб з'ясувати, чому допомога прибула так пізно, але, знову ж таки, це особливо нікого не цікавило.

У всякому разі, рятувальники найімовірніше думали, що поспішати нікуди: після такого навряд чи в когось із пасажирів були шанси залишитися серед живих. Зрештою, в цьому вони й переконалися, стоячи перед розжареним металевим корпусом літака. Але все ж таки пожежні – люди свідомі та сумлінні, навіть о пів на другу ночі, навіть у самому серці масиву Юра, навіть під час хуртовини. Тож вони

© Philippe Matsas

МІШЕЛЬ БЮССІ – один із найвідоміших авторів детективів у Франції. Лауреат престижних літературних премій, зокрема премії Мішеля Лебрена, Гран-прі Гюстава Флобера та премії «Популярний роман».

Роман «Літак без неї», що став світовим бестселером, перекладено понад 20 мовами.

На початку 1980-х на місці аварії літака було знайдено єдину живу істоту – тримісячне немовля. Відтоді вже вісімнадцять років дві сім'ї – бідна і багата – намагаються вибороти право на онуку й тим самим зберегти зв'язок із загиблими дітьми. А сама врятована дівчина все своє життя мучиться питанням: хто вона насправді? Розкрити таємницю знайденої дитини весь цей час намагається приватний детектив, найнятий багатогою родиною. Нарешті він таки збагнув, у чому криється правда. Чи встиг він завершити справу, адже його самого знайдено... вбитим?

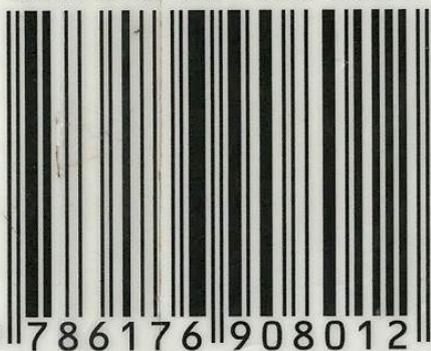
Захоплива розповідь про інтриги та вбивства перетворюється на історію про складні перипетії родинних стосунків, що ведуть до дивовижних і шокуючих наслідків.

— PUBLISHERS WEEKLY —

Хитромудро вибудована, сповнена таємниць та загадок історія приголомшить вас гострим, наче жало скорпіона, завершенням.

— SUNDAY EXPRESS (UK) —

ISBN 978-617-690-801-2

9 786176 908012

 Vivat
PUBLISHING

www.vivat-book.com.ua